

Suomi uudenlaisessa taloudellisessa ympäristössä

Jussi Järventaus

Suomi ja muut pohjoismaat menestyvät erinomaisesti kansainvälissä kilpailukyky- ja hyvinvointivertailuissa, mutta maiden väliset erot ovat kasvaneet. Suomi on putoamassa parhaiten verrattavissa olevien maiden, kuten Ruotsin kyydistä.

Suomi on putoamassa muiden Pohjoismaiden ja eteläisen Itämeren nousevien talouksien välimaastoon. Toistaiseksi ero esimerkiksi Viroon on vielä selvä, mutta vaikka Viron taloudella on vielä kiinniotettavaa Suomeen, ero kutistuu koko ajan. Saattaa olla, että Suomella on pian edessään melkoinen identiteettikriisi. Herää vain yksi kysymys: miten olemme itsemme laittaneet tähän tilanteeseen?

Suomi-Ruotsi

Ruotsin kansantalous on kehittynyt tällä vuosikymmenellä selvästi paremmin kuin Suomen. Talous on kasvanut Ruotsissa vuodesta 2008 lähtien yli kahdeksan prosenttia, kun Suomen talous on samalla kutistunut vajaat viisi prosenttia. Miksi Ruotsi pärjää Suomea näin paljon paremmin?

Painavin syy ovat työmarkkinauudistukset. Keskeisin ero Suomen ja Ruotsin työmarkkinoissa on se, että Ruotsissa työvoima kasvaa. Ruotsissa on tehty rakenteellisia uudistuksia. Näiden uudistusten ansiosta työllisyys on kasvanut selvästi. Työllisyyden kasvu on lisännyt kulutuksen määrää ja sitä kautta myös talous on kasvanut.

Ruotsin työmarkkinat ovat keskeinen osa Ruotsin kilpailukyvyn ylläpitoa. Ruotsissa on hyvin tietoisesti kehitetty työmarkkinoita siten, että lähtökohtana on avoimen sektorin kilpailukyky. Palkkaratkaisumalli on sillä tavoin joustava, että Ruotsissa ei ole tapahtunut samanlaista kilpailukyvyn rapautumista kuin Suomessa.

Ruotsin työmarkkinauudistuksissa työnteon kannustimia parannettiin ja kannustinloukkuja purettiin monin tavoin. Muutosten seurauksena työsuhteet ovat vakaita ja niihin sitoudutaan. Se osaltaan on luonut talouteen ennustettavuutta ja edistänyt kasvua.

Ruotsilla on toki ollut muitakin vahvuuksia, kuten kehittynyt palvelusektori. Viime vuosien kasvusta suurin osa on tullut nimenomaan palveluviennistä. Lisäksi digitalisaatio parantaa palveluiden tuottavuutta ja vauhdittaa entisestään kasvua. Sen sijaan meillä usein mainittu oma valuutta ei tutkimusten mukaan ole ollut merkittävä etu. Itse asiassa Etlan taannoisessa tutkimuksessa arvioitiin, että Ruotsin bruttokansantuote olisi vain hitusen suurempi kuin nyt, jos maa olisi liittynyt euroon samaan aikaan kuin Suomi.

Suomi-Viro

Ihan keskeisimmillä taloudellisilla mittareilla tarkasteltuna Viro ei ihan vielä uhkaa meitä. Virosta on kuitenkin tullut Suomelle mielenkiintoinen haastaja, jonka vahvuutena on ennakkoluuloton visiointi. Virolaisilla on sekä rohkeutta ja asennetta ajatella uusia mahdollisuuksia ja toteuttaa niitä.

Viro on pyrkinyt edistämään jatkuvaa ja nopeaa talouskasvua. Tämä on houkutelut Viroon ulkomaisia pääomia ja yrityksiä. Virossa verotus on kevyempää ja kannustaa kasvuun. Tämä on erityisen houkuttelevaa korkean tuottavuuden startup-yrityksille, joiden määrä on kasvanut selvästi.

Tietoinen kasvuun panostaminen on mahdollistanut Viro hyvän kilpailukyvyn monilla eri mittareilla. Virossa esimerkiksi verotukselliset kannusteet elinkeinoelämän uudistumiseen ovat merkittävästi Suomea paremmat. Vaikka Suomen elinkeinopohja on vielä hieman parempi, on tämä etu vakavasti uhattuna. Elinkeinoelämä rakennetaan käytännössä uudestaan joka 20. vuosi. Suomessa investointien vähäys uhkaa tätä uudistumiskykyä.

Mitä me voimme tehdä?

Vertailuissa kannattaa muistaa, että talous ei ole urheilua. Ei ole väliä, olemmeko Ruotsin edellä vai sitä jäljessä. Samoin on yhdentekevää, vaikka Viro hengittäisi Suomen niskaan kansantalousvertailussa. Päinvastoin, on Suomelle vain eduksi, jos naapureilla menee hyvin. Voimme kuitenkin ottaa oppia menestyneitä naapureistamme.

Suomi tarvitsee kiireesti uudistuksia. Työmarkkinoiden joustavuutta on lisättävä, jotta työvoima liikkuisi uusiin tehtäviin ja työttömyys minimoituisi. Menopaineiden hillitsemiseksi julkisia palveluita on tehostettava rakenteita korjaamalla. Hyvinvoinnin kannalta pitkän päälle tärkein tavoite kuitenkin on, että tuottavuuskuilu keskeisiin kilpailijamaihin saadaan kurottua umpeen.

Suomen saaminen kasvu-uralle edellyttää viennin ja työllisyyden elpymistä. Näitä puolestaan avittaisivat talouden rakenneuudistukset ja suomalaisten yritysten hintakilpailukyvyn parantaminen. Ratkaisut näihin ovat meidän omassa käsissämme, ne on vaan uskallettava tehdä.

Jussi Järventaus
Toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Kuva: Jarkko Översti, Tosikuva Oy

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).